

زعفران

طلای سرخ ایران

زهرا فورکی نژاد

دبیر زیست شناسی شهرستان بیرجند

مقدمه

- زعفران با نام علمی *Crocus sativus*، یکی از
- گران بهاترین گیاهان زراعی روی کره‌ی زمین است. زراعت
- زعفران از بیش از ۲۵۰۰ سال قبل شروع شده است. ایران
- بزرگ ترین تولید کننده‌ی زعفران جهان است، به طوری که بیش
- از ۹۰٪ زعفران جهان در ایران تولید می شود.

گیاه زعفران از خانواده‌ی زنبق است و در منطقه‌ی آب و هوایی مدیترانه و غرب آسیا - از عرض جغرافیایی ۳۰ تا ۵۰ درجه شمالی و طول جغرافیایی ۱۰ درجه غربی تا ۸۰ درجه شرقی در مناطق بسیار کم باران ایران که دارای زمستان سرد و تابستان گرم هستند، گسترش

قسمتی از خامه، زعفران مصرفی را تشکیل می دهد. از هر ۱۵۰ گل، یک گرم زعفران و از حدود ۱۴۷ هزار گل تازه، یک کیلو زعفران خشک به دست می آید.

جنس زعفران در ایران ۹ گونه دارد که از این میان، ۴ گونه‌ی زعفران بنفش، زعفران گیلانی، زعفران خزری و زعفران آلمه‌ای انحصاری ایران اند و زعفران دوگلی، زاگرسی، جو قاسم و زیبا علاوه بر ایران در جنوب یوگسلاوی، یونان، آناتولی، عراق و قفقاز نیز می رویند.

زعفران گیاهی است به ارتفاع ۱۰ تا ۳۰ سانتی متر با بنه‌هایی

کروی که در قاعده پهن اند. برگ‌های

حقیقی زعفران ۵ تا ۱۱ عدد و معمولاً

هم‌زمان با گلدهی و یا کمی بعد از آن

در می آیند. گل‌های معطر هر بنه ۱ تا

۴ عددند و در پاییز و در حوالی آبان تا

آذر باز می شوند. رنگ گل‌ها سوسنی

تیره، بنفش مایل به ارغوانی و همراه با

لکه‌ها و رگبرگ‌های تیره‌تر در گلوگاه

گل است. لوله‌ی گلپوش ۴ تا ۵ و گاهی

تا ۱۲ سانتی متر طول دارد. قطعات آن

نسبتاً یک اندازه‌اند و طول آن‌ها ۳/۵ تا

۵ سانتی متر و پهنای آن ۱ تا ۲ سانتی متر

است. گل‌ها سر‌نیزه‌ای واژگون تا

تخم مرغی شکل اند. میله پرچم‌ها ۶ تا

۱۱ میلی‌متر به رنگ سفید، زرد یا

ارغوانی است. خامه به سه بخش قرمز

تیره تقسیم شده و در انتها پهن و خاجی

شکل می شود. هر انشعاب ۲۵ تا ۳۲ میلی‌متر طول دارد و تا حد

زیادی از بساک و دست کم نصف طول قطعات گلپوش منشأ

می گیرند. تخمدان سه برچه‌ای، پیوسته و مجاور یا کمی زیر سطح

خاک است.

دارد. هر چند انواع دیگر زعفران به علت دارا بودن گل‌های زیبای زینتی هستند، ولی گونه‌ی زراعی آن از نظر اقتصادی جایگاه ویژه‌ای دارد.

زعفران گیاه زراعی منحصر به فردی است. از ویژگی‌های بارز آن ظهور گل آن، قبل از رشد اندام‌های رویشی در پاییز، پایان رشد آن در بهار، عدم تولید بذر بارور و ضرورت برداشت گل آن در صبح قبل از گرم شدن هواست.

گل‌های زعفران هر یک ۶ گلببرگ دارد. در مرکز این گل‌ها، مادگی با کلاله ۳ شاخه قرار دارد. این کلاله‌ی سرخ رنگ به همراه

منابع
 قطب علمی دانشکده کشاورزی دانشگاه فردوسی، زعفران: فناوری تولید و فرآوری.
 ۱۳۸۱. طلای سرخ ایران زعفران / مهندس تراب امیر قاسمی
<http://www.parsbiology.com>